

Bírósági közvetítés és annak dilemmái, ahogyan azt egy bírósági közvetítő látja

A vita – koroktól és országoktól függetlenül – kezdetektől jelen van az egyes társadalmakban. Csírái már az őskorban megjelentek, a vadászat és a többek együttélése kapcsán.

Később a társadalmi fejlődés és az emberiség öntudatra ébredése, értelmi fejlődése magával hozta a jogvita megjelenését az egyes közösségekben.

Az emberek közötti jogviszonyok között kezdetektől fogva jelen van például a házasság és a család intézménye, az öröklés, a tulajdon-és birtokviszonyok, valamint a szerződéskötés, természetesen egyszerűbb, kezdetlegesebb formában. Az emberek már a korai társadalmakban is kereskedtek egymással, tartoztak és kárt okoztak egymásnak, családot alapítottak és örökölték egymás után.

A vita, jogvita tehát az emberek közötti kapcsolatok természetes – sajnos szükségszerű – velejárója.

A társadalmi fejlődés, modernizáció maga után vonta a jogviszonyok bonyolultabbá válását, ezáltal pedig az emberek közötti vitás ügyek, jogviták számának megnövekedését, jellegének változását.

A korábbi társadalmi modellek megváltoztak, ami újabb konfliktusok megjelenését, továbbá számuk növekedését eredményezte. Gondoljunk csak például arra, hogy a régi időkben ritkábban került sor a házasságok felbontására, mint napjainkban vagy arra, hogy a gépjárművek megjelenésével, a gépiesítéssel a baleset okozta károk is megjelentek, számuk is megnövekedett.

A viták, jogviták megoldására már a korai társadalmak is törekedtek. Ezt különböző módokon próbálták megkísérelni, az emberek közötti vitás helyzeteket megoldani, konfliktusukat feloldani.

A döntés általában egy, a vitás felektől magasabb szinten lévő egyén, legtöbbször az uralkodó – majd az általa erre felhatalmazott, kijelölt személy – kiváltsága volt.

Tehát már igen korán kialakult az a szokás, hogy a vitát egy kívülálló harmadik személy döntötte el, ha a felek egymás között nem tudták azt elrendezni.

Aztán fokozatosan kialakult az igény arra, hogy a felek jogvitájukat elsősorban egymás között próbálják megoldani. Ehhez kapcsolódnak az ún. alternatív vitarendezési eljárások.

Alternatív vitarendezés alatt olyan vitarendezési eljárásokat értünk, amelyek a bírósági eljárás mellett alternatívát, lehetőséget nyújtanak annak elkerülésére.

Legfontosabb jellemzője az önkéntesség, valamint az, hogy a felek közötti megbomlott harmónia helyreállítására törekszik.

Az alternatív vitarendezés sok más országban is ismert és alkalmazott módszer. A nyugati országokban komoly eredményei vannak.

A mediáció vagy közvetítés az alternatív vitarendezés egyik típusa, speciális vitarendezési eljárás.

Alternatív, mert ahelyett, hogy a felek egy külső felhatalmazott autoritástól várnák a konfliktusuk megoldását, lényege, hogy a konfliktusban részt vevő személyeket olyan helyzetbe hozza, hogy képesek legyenek önmaguk a köztük lévő konfliktus tartós, időálló rendezéséhez szükséges megoldási javaslatokat megtalálni és kidolgozni.¹

A mediáció tehát egy speciális konfliktuskezelési forma. Lényege abban rejlik, hogy két fél vitájában, - közös beegyezésükkel – egy semleges harmadik fél, a mediátor jár közben.²

Mediációra akkor kerülhet sor, ha a felek között megszűnik vagy problematikussá válik a kommunikáció. Például a felek még tárgyalnak egymással, de már nem találják a megfelelő hangot vagy már nem is tudnak egymással kommunikálni.³

A törekvés arra, hogy a közöttük lévő jogvitát a felek először egymás között próbálják megoldani már a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben (a továbbiakban Pp.)

1Ábrahám Edit-Barinkai Zsuzsanna-Dósa Ágnes-Herczog Mária-Jásper András-Kovács Géza-Krémer András-Lovas Zsuzsanna-Molnár Gábor Miklós-Nagy László-Sárközi Gabriella-Szilágyi András-Szotyori Nagy Viktória: MEDIÁCIÓ Közvetítói eljárások, szerkesztő Sáriné Simkó Ágnes, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2012. 19. oldal

2Barcy Magdolna-Szamos Erzsébet: „Mediare necesse est”, Animula Kiadó, Budapest, 2002. 7. oldal

3 Janowszky Sándor – Nagyné Janowszky Krisztina Mediáció: egy újszerű és ésszerű konfliktuskezelési eszköz (Új pedagógiai szemle, 2012. (62. évf.) 7-8. sz. 240-256. old.

megjelent, amikor is kötelezővé tette a felek közötti egyeztetést keresetlevél benyújtását megelőzően.

A közvetítést hazánkban a Közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (a továbbiakban Kvtv.) vezette be, amely a bírósági közvetítés szabályait is tartalmazza.

A mediáció egyik formája a polgári peres vagy nemperes eljárást megelőző közvetítés, a másik pedig a bírósági közvetítés. Bírósági közvetítésre csak akkor kerülhet sor, ha peres vagy nemperes bírósági eljárás van a felek között folyamatban.

A bírósági közvetítés során a feleknek lehetőségük van a jogvita kölcsönös megállapodás útján történő rendezésére.

Szabályai rugalmasabbak a bírósági tárgyalás szabályainál, hiszen a mediáció során lehetőség van arra, hogy a felek minden olyan dolgot elmondjanak egymásnak, amely nem képezi szorosán a jogvita részét, de ők fontosnak tartják, és úgy érzik, hogy a kialakult konfliktus megoldásához vezethet. Lehetőség van olyan közös pontokat találni, amelyek a megállapodás létrejöttéhez vezethetnek.

A rugalmas jelleg az illetékesség szempontjából is megmutatkozik: a bírósági közvetítő tevékenységére a Pp. szerinti illetékességi szabályok nem vonatkoznak, a felek bármely bíróságon igénybe vehetik a közvetítői eljárást, ahol bírósági közvetítő működik. A bírósági közvetítő bárkinek az ügyében eljárhat.

A bírósági közvetítésnek számos előnye van. Illetékmentes, a felek az alapügyben a bírósági közvetítői eljárásban való részvétel esetén az Illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 58. § (9) bekezdése szerinti mérséklés kedvezményben részesíthetők - ha a per megszüntetését közösen kérik, vagy ha az eljárás szünetelés folytán szűnik meg, illetőleg, ha a felek egyezséget kötnek -. A bírósági közvetítés során született megállapodásban bármi rögzíthető, amit a felek valamilyen okból fontosnak tartanak. Maguk „döntenek” a saját ügyükben, ezért mindkét fél elégedett, hosszabb, tartósan rendezett viszonyokat hozhatnak létre.

Fontos megemlíteni, hogy a bírósági közvetítés keretében született megállapodás jóváhagyását kérni lehet a perbíróságtól. Ellenkező esetben az önkéntes betartás fűződik hozzá.

Ez azt jelenti, hogy nem lesz „kikényszeríthető”, végrehajtási eljárás során érvényesíthető annak tartalma.

Azt is fontosnak tartom kiemelni, hogy amennyiben a megállapodásba a felek nem végrehajtható dolgot foglalnak bele, akkor erre a közvetítőnek fel kell hívni a felek figyelmét.

Bírósági közvetítéssel rendezhetők többek között a családjogi viták, öröklési viták a szerződéses és szerződésen kívüli jogviták, a munkajogi konfliktusok is.

Bírósági közvetítői eljárásnak a Kvtv. szerint nincs helye az alábbi perek esetén:

- 1.) az apasági és származás megállapítása iránti perekben,
- 2.) a szülői felügyelettel kapcsolatos perekben,
- 3.) a gondnokság alá helyezési perekben,
- 4.) a közigazgatási perekben,
- 5.) a sajtó-helyreigazítási perekben,
- 6.) az alkotmányjogi panasz esetén követendő eljárásban, továbbá
- 7.) a végrehajtási perekben.

A bírósági közvetítéssel kapcsolatos vélemények megoszlanak, a társadalom, és a jogásztársadalom is eltérően vélekedik annak szükségességéről és eredményességéről.

Egy új, hazánkban, ebben a formájában eddig nem alkalmazott intézményről van szó, szabályozása még nem kiforrott.

A bírósági közvetítésben való részvételtől sokan elzárkóznak, aminek véleményem szerint annak ismeretlensége az oka. Sokan vannak, akik még a bírósági eljárások szabályaival, menetével sincsenek teljesen tisztában, mert nem voltak még peres eljárás alanyai.

Igaz, hogy a peres eljárások és a bírósági közvetítői eljárások szabályai különböznek, azonban azok az emberek, akik eddig csak peres eljárásban vettek részt a bírósági közvetítés hallatán a peres eljárás szabályozottságára, szabályaira gondolnak.

A különbség már a célokban is megmutatkozik. A mediáció legfontosabb céljai a felek közötti kommunikáció elősegítése, a felek közötti bizalom kialakulásának, megerősödésének elősegítése, a felek közötti kapcsolat építése, a pozicionális tárgyalás érdekalapú tárgyalássá

alakítása, a felek tárgyalási stílusának megváltoztatása, a versengés együttműködéssé való átalakítása, a konfliktus mögött rejlő érdekek, szükségletek feltárása.⁴

Annak, hogy hazánkban kevesebben vesznek részt ebben az eljárásban a fentebb leírtakon kívül több oka is lehet.

Ez adódhat egyrészt a mediációs eljárás természetéből, az emberi természet pszichológiai jellemzőiből, a társadalmi-történelmi tényezőkből, valamint a sajátos humanista szemlélet és magatartás hiánya miatt.⁵

Vannak, akik először úgy gondolják, nem kívánnak részt venni a bírósági közvetítői eljárásban, nincs értelme, hiszen, ha peren kívül vagy a per során nem tudnak megegyezni, akkor a bírósági közvetítés során sem fognak tudni megegyezni.

Tapasztalataim szerint azonban, akik részt vesznek a bírósági közvetítésben, azok legtöbbször maguk is meglepődnek. A közvetítői eljárás ugyanis várakozásuk ellenére a peres eljárástól – formáját tekintve is – lényegesen különbözik. A felek oldottabb formában beszélhetnek egymással, bármit elmondhatnak – olyasmit is, ami nem releváns a per szempontjából – és maguk döntenek a vitás kérdésekben.

Az a folyamat pedig, melynek során a felek közötti feszültség fokozatosan megszűnik és adott esetben megegyezéshez vezet a bírósági közvetítőt „segítségével” zajlik.

Sokszor a bírósági közvetítőt is meglepőbbenti, hogy elmérgesedett viszonyokból származó jogviták egy-két közvetítői ülés tartásával megoldódnak, és közben miként változik a felek kommunikációja.

A közvetítés a lehető legjobb megoldás megtalálására irányul, a pozitív mérlegeredményre törekszik.⁶

Bírósági közvetítői ügyeim közül – a titoktartás alapelvét és kötelezettségét nem megsértve - egy esetet szeretnék kiemelni, amelyben a felek – akik között a viszony meglehetősen

4 A VISTAVERDE Kereskedelmi és Szolgáltató Bt. jegyzete a mediációs képzés programjához, Budapest, 2014. 14. oldal

5 Sipos Tünde: Konfliktuskezelés és mediáció ma Magyarországon avagy: perkedvelő perlekedők (Könyvtári figyelő 2009. (55. évf.) 3. sz. 422-427. old.)

6 Nagypál Szabolcs: A közvetítés jogelmélete: a mediáció folyamata és alelvei (Jog, állam, politika 2011. (3. évf.) 2. sz. 43-63. old.)

elmérgesedett – egymás nézőpontját megértve, megoldási javaslatokat kidolgozva oldották meg egymás között a házassági bontóper járulékos kérdéseit érintő jogvitájukat.

Az ügy tényállása röviden a következő volt:

A felek házastársak voltak, két gyermekük született.

Közöttük – a Csjt. szabályai szerint – házassági bontóper volt folyamatban, melynek során a gyermekelhelyezés, gyermektartásdíj, gyermekekkel való kapcsolattartás kérdését is rendezni akarták.

A bíró kötelezte őket a bírósági közvetítés első ülésén történő részvételre, mely alapján kötelesek voltak meghallgatni a bírósági közvetítés lényegének összefoglalóját. Azt azonban szabadon dönthették el, hogy részt kívánnak-e venni az eljárásban. A felek az első ülésen mindketten kérték a bírósági közvetítés lefolytatását.

Feldúltan érkeztek, feszültek voltak. A beszélgetés során felszínre kerültek nézeteltéréseik. Indulatosak, ingerültek, dühösek voltak. Mindketten elmondták az egymással kapcsolatos múltbéli és jelenlegi sérelmeiket. Elmondásaikból kiderült, hogy mindkettejük számára fontos az anyagi és érzelmi biztonság és az elismerés szükséglete. Ezeket a szükségleteiket többször is megfogalmazták.

Az első közvetítői ülésen nem tudtak megoldási javaslatot egymás elé tární. Vita volt közöttük mindenben, semmiben nem értettek egyet. Ragaszkodtak saját elképzelésükhöz. Érveikkel próbálták a másikat meggyőzni arról, hogy saját megoldásuk a legjobb gyermekeiknek is.

Ennek ellenére érezhető volt, amennyiben sérelmeiken sikerülne túllépniük, akkor találhatóának közös megoldást problémájukra. Mindketten a gyermekeik érdekeit nézték, azonban az egymás iránti düh, harag akadályozta a közös megoldás kidolgozását.

Látszott, hogy az első közvetítői ülésen nem fognak tudni továbblépni, közös megoldást találni. Ezért felvettem egy következő közvetítői ülés tartásának lehetőségét, amelyre már mindkettőjüknek kidolgozott megoldási javaslattal kell érkezniük.

A közvetítői eljárás szabályai lehetővé tették, hogy a második közvetítői ülésre egy hét elteltével – tehát rövid idő múlva – kerüljön sor. Mindketten vállalták, hogy a rendelkezésre álló időben kidolgozzák saját megoldási javaslataikat.

A második közvetítői ülésre a felek mosolyogva, nyugodtabban érkeztek. A megoldási javaslatokat megvitatták egymással, a közös pontokat sorba vették, majd – engedmények árán – megegyeztek.

A fentebb leírt esetben kibékíthetetlennek tűnő ellentétekkel rendelkező felek a bírósági közvetítés segítségével közösen olyan döntést tudnak hozni, amely mindkettejük és gyermekeik számára is megfelelő.

Ez is példája annak, hogy megfelelő kommunikációval, a felek számára fontos témák – előzmények – átbeszélésével. látszólag feloldhatatlan ellentétek is meg tudnak oldódni.

Az esetnek több tanulsága is van. Egyrészt, hogy a bírósági közvetítés peres eljárástól eltérő menete – különös tekintettel a beszélgetés oldottabb hangulatára, a rendelkezésre álló időre, a sérelmek átbeszélésének lehetőségére – segíti a felek közötti feszültség feloldását, ami pedig elősegíti a megfelelő kommunikációt.

Másrészt mivel a felek bármit elmondhatnak egymásnak - ami ugyan nem képezi a jogvita tárgyát, nem releváns a per eldöntésének szempontjából, de fontosnak tartják azt – ez pedig elősegíti a megállapodás létrejöttét.

Ugyanakkor a bírósági közvetítés hatályos szabályozása nem elég részletes, sok olyan szabályt nem tartalmaz, ami a bírósági közvetítői eljárás egységes szabályok szerinti lefolytatásához szükséges lenne.

Ebből következően az egyes megyék bírósági közvetítőinek gyakorlata bizonyos kérdésekben eltér egymástól.

Például nincs egyetértés abban, hogy az önkéntes elhatározásból induló bírósági közvetítői eljárások során, ha azt a felek nem közösen kérik, hogyan kerüljön sor a másik féllel való első kapcsolatfelvételre.

Álláspontom szerint ilyen esetben először szükséges tájékoztatni a másik felet a kezdeményezésről és nyilatkoztatni kell arról, részt kíván-e venni ő is a bírósági közvetítésben.

Más álláspont szerint ilyenkor ki lehet tűzni az első közvetítői megbeszélés időpontját, amelyre mindkét felet meg kell hívni. Ha a másik fél nem kíván részt venni a közvetítésben, akkor nem jelenik meg a megadott helyen és időben.

Azt gondolom, célszerűbb mégis először a tájékoztatást megadni és nyilatkoztatni a másik felet, hiszen így elkerülhető, hogy a közvetítést kezdeményező fél fölöslegesen megjelenjen, utazzon a közvetítés helyszínére. Ez időkiesést eredményez nála és költséget okoz neki.

A másik dilemmát a bírósági közvetítés lefolytatásának akadályai képezik.

Eltérő gyakorlat alakult ki abban a tekintetben, hogy a vonatkozó törvényben taxatív formában felsorolt kizáró okokon kívül mely esetekben mondhatja azt a bírósági közvetítő, hogy nem kerülhet sor a közvetítői eljárásra.

Amennyiben az alábbi okok valamelyikének gyanúja felmerül, a közvetítés nem javasolt:

- 1.) önkéntesség hiánya valamelyik félnél,
- 2.) nem az együttműködés, hanem az igazságszolgáltatás fontos,
- 3.) precedens teremtése, példa statuálása a cél,
- 4.) jogsértésre felhívás,
- 5.) függőség,
- 6.) mentális, pszichiátriai betegségek,
- 7.) időhúzás nyilvánvaló szándéka,
- 8.) családon belüli erőszak,
- 9.) gyermek szexuális abuzusa
- 10.) zaklatás,
- 11.) információszerzés szándéka,
- 12.) kiegyenlíthetetlen hatalmi különbség.⁷

A fentebb felsoroltak közül több ok van, amelyet minden közvetítő kizáró oknak tekint. Az eltérés elsősorban a családon belüli erőszak kapcsán jelentkezik.

Véleményem szerint amennyiben bármelyik közvetítői ülésen elhangzik olyan, hogy valamelyik fél megütötte a másikat akár egyszer is, akkor a közvetítést nem lehet lefolytatni. Ezzel szemben van, aki folytatja, lefolytatja a közvetítést mondván, hogy nem tudni tényleg történt-e bántalmazás, valamint esetlegesen egy pofon még nem jelen rendszerességet, nem kizáró ok.

Álláspontom ebben a kérdésben az, hogy az „egy pofon” elcsattanása is erőszakot alkalmazását jelenti a felek között, ezért a közvetítés lefolytatása nem vállalható az adott felek között.

Másrészt abban az esetben, ha ezt a tényt a másik fél sem vitatja, nem cáfolja meg, akkor nem merülhet fel az a lehetőség, hogy esetlegesen mégsem történt bántalmazás.

⁷ A VISTAVERDE Kereskedelmi és Szolgáltató Bt. jegyzete a mediációs képzés programjához, Budapest, 2014. 15. és 16. oldal

Ezzel a témával kapcsolatban merült fel egy képzés alkalmával az a kérdés, miszerint olyan kizáró okok esetében, amikor az adott magatartás bűncselekményt valósít meg van-e a bírósági közvetítőnek feljelentési kötelezettsége.

A Kvtv. ezt a kérdést nem rendezi, nem ad iránymutatást ezzel kapcsolatban.

A képzésen részt vevők véleménye ebben a kérdésben is megoszlott. Volt olyan, aki szerint ilyen kötelezettség nem áll fenn a közvetítés jellegéből, szerepéből kifolyólag. Ennek oka, hogy ezt az eljárást a titoktartás jellemzi.

A Kvtv. is kimondja – igaz polgári perek esetére értve -, hogy a bírósági közvetítőt a felek között folyamatban lévő peres eljárásban nem lehet tanúként kihallgatni.

Volt olyan is, aki szerint fontos lenne a feljelentési kötelezettség kimondása, mert így esetleges további erőszakos cselekményeket lehetne megelőzni.

Abban azonban konszenzus volt, hogy a magánindítványra üldözendő bűncselekmények esetén a feljelentési kötelezettség nem jöhet szóba.

Ha a büntetőeljárás már folyamatban van a felek között, akkor is kizártnak tartom, hogy közvetítésre kerüljön sor.

Vannak olyan okok a fentebb felsoroltak között, amelyek fennállását nehéz megítélni. Ezen okok kapcsán az egyes gyakorlatok közötti különbség elsősorban az eltérő értelmezésből fakad.

Gondolok itt például az önkéntesség hiányára, a kiegyenlítettlen hatalmi különbségekre, az információszerzés szándékára.

A felek egymással szemben tanúsított magatartásából, verbális és nonverbális kommunikációjából, egyéb megnyilvánulásaiból lehet ezekre következtetni.

Vita tárgyát képezi az is, hogy a közvetítés szerint mennyi az a szükséges tájékoztatás, amivel a feleket el lehet látni az anyagi joggal kapcsolatban.

Úgy gondolom, hogy amennyiben jogi képviselővel járnak el, akkor ez a kérdés fel sem merülhet. Ellenkező esetben akkor tartom fontosnak a jogszabályokról való tájékoztatást, ha feltétlenül szükséges a megállapodás létrejöttéhez vagy, ha a felek láthatóan tévedésben vannak azzal kapcsolatban, félreértelmezik azt vagy ők kérik, mert a jogban nem vagy nem megfelelően jártasak.

A tájékoztatás során természetesen nem bocsátkozhat a közvetítő prejudikációba.

Ezt a kérdést a Kvtv. is szabályozza akként, hogy a feleket a szükséges, jogvitájukhoz szorosan kapcsolódó tájékoztatással lehet ellátni.

Itt szeretném megemlíteni a jogi képviselők szerepét a bírósági közvetítésben.

A bírósági közvetítói eljárásban a jogi képviselő csak akkor vehet részt, ha abba a másik fél is beleegyezik, de nem nyilatkozhat az ügyfél helyett.

Az ügyvéd a megállapodás kidolgozásában csak jogi tanácsokkal segítheti ügyfelét.

Az ügyfél meghatalmazott jogi képviselőjét az ülésről csak tájékoztatni kell, meghívót a felek kapnak.⁸

A bíróság közvetítésben való részvételre történő kötelezése esetén a Kvtv. 38/E. §-a szerint a felek azt a kötelezést tartalmazó határozat közlését követő 15 napon belül kötelesek közösen kezdeményezni. Kérelmüknek tartalmaznia kell a bíróságnak vagy a hatóságnak a közvetítói eljárás igénybevételére kötelező határozatának másolatát is. Ez a rendelkezés szintén kérdéseket vethet fel és eltérő gyakorlatot eredményez.

Kérdés lehet, hogy mi a teendő abban az esetben, ha a kérelmet csak az egyik fél nyújtja be, illetőleg mi a teendő akkor, ha a kérelemhez nem csatolják a bíróság határozatát.

Úgy gondolom ebben az esetben nem szükséges mereven ragaszkodni a törvény szövegéhez, tekintettel arra is, hogy a bírósági közvetítés maga is egy rugalmas, az ügyfelek igényeihez igazodó eljárás.

Amennyiben tehát kérelmet a kötelezés nyomán csak az egyik fél terjeszt elő, úgy annak alapján is kitűzhető az első közvetítói ülés időpontja. Amennyiben azon a másik kötelezett fél a meghívás ellenére nem jelenik meg, ő viseli annak következményeit.

A bíróság határozata csatolásának elmaradása esetén pedig elegendő rövid – maximum 3 napos – határidő tűzésével felhívni a feleket annak csatolására.

Ha a határozatot a felhívás ellenére sem csatolják, akkor a közvetítói ülés kitűzhető, de a meghívóban célszerű felhívni őket arra, hogy azt hozzák magukkal.

Arra nincsen lehetőség, hogy a határozatot a közvetítő közvetlenül a bíróságtól kérje be, hiszen a bírósági közvetítő és a bíró egymással nem állnak és nem is állhatnak kapcsolatban.

A bírósági közvetítő sem érdeklődhet a bírótól a felek közötti perrel kapcsolatban, ahogyan a bíró sem érdeklődhet a bírósági közvetítőtől a közvetítéssel kapcsolatban. A bírósági közvetítő a felek közötti perről csak annyit tud, amennyit a felek a közvetítés során elmondanak neki.

8A Mediációs Munkacsoport 2012. év december hó 11. napi tájékoztatójának 1. oldala

Emiatt a bírósági közvetítő sok esetben a per pontos tárgyát is csak akkor tudja meg, ha azt a bíróság végzésének fejrésze teljes terjedelemben tartalmazza vagy azt a felek pontosan megjelölik.

Ez egyfelől problémát is jelent. Azonban az, hogy a közvetítés során a perrel összefüggő egyéb dolgokban is megállapodhatnak a felek – amit esetleg a perben nem tettek vitássá – valamilyen mértékben mégis kompenzálja a problémát.

A fentiek okán a bírósági közvetítőnek elég a kötelezést tartalmazó végzést, illetőleg önkéntes közvetítői eljárás esetén a szünetelést megállapító végzést ismernie. Arra nincs szükség és lehetőség, hogy a releváns periratokból kivonatot, másolatot kapjon.

A bírósági közvetítés befejezéséről a közvetítő a felek részére nyomtatványt – igazolást – állít ki. Az igazolást nem a közvetítő továbbítja a bíróság részére, ez a felek kötelezettsége.

Problémát jelent álláspontom szerint az, hogy – habár a közvetítés során kiállított nyomtatványok hivatalos iratnak minősülnek – nincs külön pecsét, amit a közvetítő használhatna.

Úgy gondolom pecsét mindenképpen szükséges a nyomtatványokra, ezért ilyenkor azon bíróság pecsétje használható, amely bíróságnál a bírósági közvetítő, mint bíró vagy bírósági titkár szolgálati viszonyban áll.

Mindenképpen megemlítem a bírósági közvetítés során történő kézbesítés dilemmáját.

A Kvtv. kifejezetten nem rendelkezik arról, mi a teendő akkor, ha a közvetítő által a felek részére megküldött levelet a címzett nem veszi át vagy megtagadja annak átvételét.

Habár a Pp. nem háttérjogszabálya a Kvtv.-nek, véleményem szerint ebben az esetben célszerű annak kézbesítési szabályaira támaszkodni.

A szakértő kirendelése és részvétele a bírósági közvetítésben szintén kérdéseket vet fel.

Így például kérdés, hogy ebben az esetben a Pp. rendelkezései milyen mértékben alkalmazhatók illetve, hogy amennyiben a közvetítés során nem születik megállapodás és folytatódik a peres eljárás, a közvetítés során beszerzett szakvélemény felhasználható-e a perben vagy új szakértőt kell kirendelni.

Álláspontom szerint – mivel a Kvtv. részleteiben ezt sem szabályozza – a Pp. szakértőkre és szakvéleményre vonatkozó rendelkezései a közvetítés során is alkalmazhatók. Abban az esetben pedig, ha a peres eljárást folytatni kell az ott beszerzett szakvéleményt hasonló módon

lehet kezelni, mintha a felek a peres eljárást megelőzően vagy során maguk kérték volna fel szakértőt vitájukban.

Gondot okozhat azonban a szakértői díj előlegezésének és viselésének kérdése a közvetítői eljárásban.

A bírósági közvetítés jellegét tekintve célszerű ilyenkor, ha mind az előlegezés, mind a viselés fele-fele arányban történik.

Érdekességként megjegyzem, hogy ugyan a bírósági közvetítés ingyenes eljárás, azonban a szakértői díj előlegezése, megfizetése alól nem mentesülhetnek a felek. Tehát az ingyenessége nem tekinthető egyformának azokkal a peres eljárásokkal, amelyek esetén a feleket költségmentesség illeti meg.

Dilemmát jelenthet továbbá az az eset, ha valamelyik fél nem beszéli a magyar nyelvet. Ilyenkor tolmácsot kell alkalmazni, azonban részletszabályokat a Kvtv.-ben ezzel kapcsolatban sem találunk. Így a tolmács díjának viselése tekintetében sem kapunk eligazítást. Úgy vélem, ebben az esetben a tolmácsolás díját a feleknek kellene viselniük szintén fele-fele arányban.

Összegezve megállapítható, hogy az eltérő gyakorlat és a szabályozás problémái egyrészt abból adódnak, hogy a bírósági közvetítés hazánkban még „gyerekcipőben” jár - habár bevezetésének rövid ideje alatt is komoly eredményeket ért már el – másrészt pedig abból, hogy a Kvtv. kevés eljárási szabályt tartalmaz a közvetítéssel kapcsolatban, továbbá vannak olyan fontos eljárási kérdések, amelyeket nem vagy nem részletesen szabályoz.

A vonatkozó törvény a bírósági közvetítés szabályainál visszautal a közvetítés általános szabályaira, csupán az eltéréseket tartalmazza.

Fontos lenne a gyakorlatban felmerülő problémás kérdéseket országosan összeírni és az egyes törvényszékeken eljáró bírósági közvetítők azokkal kapcsolatos gyakorlatát egyeztetni, ennek folyamán pedig az egységes jogalkalmazást kialakítani, a gyakorlatokat közelíteni.

Mindent összevetve elmondható, hogy a bírósági közvetítés hasznos jogintézmény, eredményes eljárás.

Annak eredményességét nem a megkötött megállapodások számában lehet mérni, hiszen már az is eredmény, ha a felek egymás iránti indulataikat félretéve, kompromisszumot keresve, együtt tudnak működni egymással a közöttük lévő jogvita megoldása érdekében.

Bírósági közvetítőként gyakran tapasztaltam, hogy sokszor egy jelentéktelennek tűnő – de a felek számára nagyon is fontos – tényező miatt csúszott el a felek közötti kommunikáció, félreértések sorozata vezetett konfliktusukhoz és mérgesítette el viszonyukat olyannyira, hogy a jogvita megoldása helyett az egymásnak való bosszúság okozása vált központivá.

Amikor sikerült egymással tisztázniuk azokat a dolgokat, amelyek indulataikat kiváltották egyre inkább a jogvita olyan formában történő megoldására törekedtek, amely mindkettejük számára elfogadható volt.

Nem minden bírósági közvetítés zárul megállapodás megkötésével, azonban a felek túlnyomó többsége a közvetítést követően félre tudja tenni sérelmeit és a továbbiakban megfelelően kommunikál egymással.

Azok a felek pedig, akik a bírósági közvetítésben részt vesznek pozitívan csalódnak, elégedettek és ennek hangot is adnak.

A bírósági közvetítés tehát eléri célját és alkalmas arra, hogy a peres eljárások mindkét fél számára kedvező módon fejeződjenek be.

IRODALOM

1. Ábrahám Edit-Barinkai Zsuzsanna-Dósa Ágnes-Herczog Mária-Jásper András-Kovács Géza-Krémer András-Lovas Zsuzsanna-Molnár Gábor Miklós-Nagy László-Sárközi Gabriella-Szilágyi András-Szotyori Nagy Viktória: MEDIÁCIÓ Közvetítói eljárások, szerkesztő Sáriné Simkó Ágnes, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2012.
2. Barcy Magdolna-Szamos Erzsébet: „Mediare necesse est”, Animula Kiadó, Budapest, 2002.
3. A VISTAVERDE Kereskedelmi és Szolgáltató Bt. jegyzete a Mediációs képzés programjához, Budapest, 2014.
4. A Mediációs Munkacsoport 2012. év december hó 11. napi tájékoztatója
5. Janowszky Sándor – Nagyné Janowszky Krisztina Mediáció: egy újszerű és ésszerű konfliktuskezelési eszköz (Új pedagógiai szemle, 2012.)
6. Sipos Tünde: Konfliktuskezelés és mediáció ma Magyarországon avagy: perkedvelő perlekedők (Könyvtári figyelő 2009.)
7. Nagypál Szabolcs: A közvetítés jogelmélete: a mediáció folyamata és alapelvei (Jog, állam, politika 2011. 3. évf.)